

CHAT GPT ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ

CHAT GPT AS A FOREIGN LANGUAGE LEARNING TOOL FOR STUDENTS

Сучасний навчальний процес неможливо уявити без використання новітніх технологій, адже вони не тільки урізноманітнюють його, але й стають ланцюгом між реальним життям і матеріалом, що вивчається у межах зайняття. Одним із таких нововведень для широкого загалу стала презентація Chat gpt – чат-боту, який, як і будь-яка нейромережа, здатен навчатись за заданими алгоритмами, копіюючи процеси, що відбуваються у мозку людини.

Оскільки Chat gpt є мовною моделлю, він може стати цікавим інструментом для вивчення іноземних мов, репрезентуючи певні зразки та ситуації, типові для мовленнєвої діяльності. Інтерактивність та доступність платформи для усіх бажаних є її головним плюсом: будь-хто, в будь-якій частині світу може використовувати програму для освітніх цілей. Оскільки модель «навчається» в тому числі через процес спілкування з користувачами, освітній процес стає двостороннім, як і у реальному житті, а кожна сесія буде абсолютно новим актом комунікації, в якій можна додати інші правила та умови. Такі вправи, як застосування інтелектуальних карт, запитів-нагадувань або так званого Сократівського спілкування – ось лише декілька прикладів можливого використання Chat gpt як інструменту навчального процесу.

Існує велика кількість позитивних прогнозів щодо подальшого розвитку нейромереж та їх вплив та життя людини в цілому і на освіту як таку, але існують ті, хто відноситься до такого навчання скептично, особливо стосовно можливого плагіату у роботах студентів, а тому обов'язково треба подивитись і на можливі проблеми у освітньому процесі, а також способи їх мінімізації.

Отже, Chat gpt ні в якому разі поки не здатен замінити спілкування з викладачем або носіями мови, але може стати віртуальним способом урізноманітнення діяльності як для педагога, так і для тих, хто вивчає мову самостійно, який підходить для збагачення лексики, письмових практик, імітацій живого діалогу та інших мовних операцій.

Ключові слова: Chat gpt, нейромережі, вивчення англійської мови, чат-бот, мовна модель.

It is impossible to imagine the modern educational process without the use of the latest technologies, because they not only diversify it, but also become a chain between real life and the material studied within the limits of occupation. One of these innovations for the general public was the presentation of Chat gpt – a chat bot, which, like any neural network, is capable of learning according to given algorithms, copying the processes occurring in the human brain.

Since Chat gpt is a language model, it can be an interesting tool for learning foreign languages, representing certain patterns and situations typical of speech activity. The interactivity and accessibility of the platform for everyone is its main advantage: anyone, in any part of the world, can use the program for educational purposes. Since the model "learns" including through the process of communication with users, the educational process becomes two-way, just like in real life, and each session will be a completely new act of communication to which other rules and conditions can be added. Exercises such as the use of intellectual maps, reminder requests or the so-called Socratic communication – these are just a few examples of the possible use of Chat gpt as a tool of the educational process.

There are a large number of positive predictions regarding the further development of neural networks and their impact on human life in general and on education as such, but there are those who are skeptical of such learning, especially regarding possible plagiarism in students' works, and therefore it is necessary to look and on possible problems in the educational process, as well as ways to minimize them.

So, Chat gpt is in no way able to replace communication with a teacher or native speakers, but it can become a virtual way of diversifying activities both for a teacher and for those who learn the language independently, which is suitable for enriching vocabulary, written practices, imitations live dialogue and other language operations.

Key words: Chat gpt, neural networks, learning English, chat bot, language model.

УДК 378.147:811.111(045)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/64.1.10>

Гнатишева О.О.,
викладач кафедри іноземних мов
Харківського національного
університету міського господарства
імені О.М. Бекетова

Гаврилова О.В.,
ст. викладач кафедри іноземних мов
Харківського національного
університету міського господарства
імені О.М. Бекетова

Постановка проблеми у загальному вигляді

Інтеграція інформаційних технологій з освітніми процесами значно прискорилась через вимушеність викладачі та учнів більшої частини світу працювати дистанційно: якщо раніше цьому заважало технічне оснащення аудиторій (нажаль, не завжди вони мають належний технічний рівень), то з введенням дистанційних пар та асинхронної системи освіти збільшилась можливість введення різноманітних сервісів, інтерактивних тестів та сайтів з додатковим матеріалом.

З 2022 року почався справжній бум нейромереж – слідом за програмами, що здатні працювати із зображеннями, почали з'являтися чат-боти,

здатні до імітації діалогу зі справжньою людиною, слідуючи заданим їм алгоритмам. Звичайно, освітній процес не може залишитися осторонь, таким чином не тільки використовуючи новий інструмент, але й впроваджуючи зв'язок з реальним життям та компетенціями, які будуть корисними для майбутніх спеціалістів. Тому постає необхідність вивчити можливості чат-боту для використання у якості інструменту вивчення англійської мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Існує багато записів у блогах, відео та інформаційних сторінок, присвячених функціоналу Chat gpt та його використанню для різних задач. Те ж стосується і сервісів з порадами щодо використання

чат-боту у якості інструменту вивчення англійської мови, які є компіляціями з певної кількості практичних рішень. Втім, все це є далеким від ґрунтовного аналізу предмету дослідження. Серед вітчизняних науковців, які описували використання Chat gpt в освітньому процесі, а саме для вивчення іноземних мов – Н. Акоп'янц та А. Мельник.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Враховуючи поки ще невелику кількість робіт, присвячених використанню чат-боту з метою вивчення англійської мови, а також нерідко не систематизований підхід до них, ця проблема все ще потребує глибокого аналізу, зокрема у сфері загального, позитивного чи негативного, впливу на освітній процес, а також перевірених практичних порад для використання під час занять.

Мета статті

Мета даної публікації – проаналізувати усі можливі методи використання нейромережі Chat gpt в рамках вивчення англійської мови студентами різних спеціальностей, а також дати оцінку загальному впливу розповсюдження нейромереж на академічну успішність студентів, окресливши можливі проблеми для викладачів.

Виклад основного матеріалу дослідження

Поява нейромереж, доступних для широкого загалу, стала справжньою сенсацією; незважаючи на те, що перші прототипи почали розроблятися ще у середині ХХ століття, після досліджень В. Мак-Каллока та Д. Хебба, присвячених принципам роботи біологічних нейронів [1], лише у 2022 році кожен бажаючий отримав змогу протестувати можливості цієї технології.

В основу будь-якої нейромережі закладено математичну модель, яка імітує роботу біологічних нейронів, а саме – ті принципи, за якими людський мозок здатний навчатись та засвоювати нову інформацію [2]. На сучасному етапі свого розвитку вони активно виконують такі функції, як розпізнавання мови та зображень, а також їх генерування та прогнозування, спираючись на ввідні дані користувача.

Одним із прикладом таких нейромереж є чат-боти – спеціально треновані мережі, що можуть імітувати діалог з реальними людьми: відповідати на питання, шукати, аналізувати та видозмінювати інформацію згідно запиту користувача або спілкуватись у заданій їм манері. Chat gpt був презентований 30 листопада 2022 року компанією Open AI, яка вже мала досвід створення нейромереж для виконання інших задач. Головна особливість цього проекту – чітке слідування запитам користувача та використання фідбеку для покращення подальшої роботи. Втім, самі розробники вказують на ряд обмежень у роботі нейромережі: по-перше, для отримання вичерпної відповіді треба ввести одне питання декілька раз, трохи змінюючи фразу,

по-друге, система схильна повторювати одні й ті ж самі фрази (наприклад, нагадування про те, що вона є лише мовною моделлю), щоб уникнути суперечливих питань [3]. Однак, поява Chat gpt все одно викликала ажіотаж серед тих, хто прагнув побачити межу її можливостей. Для початку роботи від користувача вимагається лише зареєструватись, вказавши свою електронну адресу, що робить цей сервіс доступним для будь-кого.

Осторонь цієї події не залишилось навіть ЮНЕСКО: вони випустили короткий гайд щодо користування нейромережею у рамках освітнього процесу у вищих навчальних закладах. Організація наголошує на обов'язковому обговоренні етичного використання штучного інтелекту, а також ознайомлення з ним у рамках загальної цифрової грамотності [4; 1]. Крім того, тема штучного інтелекту та нейромереж – сама по собі цікава тема для дебатів та есе, яка дозволить студентам різних спеціальностей як висловити свою особисту думку, так і поглянути на проблему з точки зору професіональних компетенцій.

Найчастіша згадка Chat gpt як інструменту навчання пов'язана із генеруванням прикладів мовлення. У першу чергу, це допоміжний інструмент для вчителя, який дозволяє швидко створювати речення, словосполучення або короткі історії з вказаними заздалегідь параметрами. Приклади подібних запитів: “generate 10 sentences using different types of conditionals”, “generate 5 phrases with the verb *bring* and different particles”, “write a list of collocations connected with sports”, “write an example of an invitation letter”. До вивчених раніше слів та виразів сервіс допоможе підібрати синоніми та антоніми, щоб збагатити мовлення, а для закріплення матеріалу або перевірки раніше отриманих знань – створити речення з варіантами відповідей, open gaps чи true/false statements на базі заданої лексики.

Але Chat gpt здатен працювати не тільки з фактичним словниковим матеріалом – він також може презентувати культурний контекст та необхідні роз'яснення щодо нього [5]. Пошук значення ідіом, сленгових виразів та відсилок на добре відомі носіям мови культурні продукти – ось один зі способів його інтеграції в навчальний процес для презентації «живого» мовлення.

Практичне використання Chat gpt у якості інструменту вивчення іноземних мов стає ширше завдяки поєднанню з ним інших інструментів. Якщо користувач не впевнений, який саме інструмент найкраще підходить для досягнення мети, бот може самостійно надати рекомендації. Наприклад, він може порекомендувати сервіси для створення флеш-карток зі словами, такі як Quizlet, а потім згенерувати матеріал на задану користувачем тематику, який буде легко інтегрувати в згадану ним програму [6]. Chat gpt здатен працювати

у тандемі з іншими нейромережами, які генерують зображення, такими як Midjourney чи Dall-E, для створення ілюстративного матеріалу до лексичних одиниць, що вивчаються, або завдань на його закріплення (складання опису зображення, написання алгоритму дій за картинкою, нарація подій, прогнозування того, що станеться далі тощо). Це зекономить час на пошук потрібних зображень, оскільки іноді буває проблематично знайти картинку чи фото, яка ідеально підходить у якості ілюстративного матеріалу.

Додаток "Talk to me!" від Google дозволяє змінювати налаштування, щоб краще розпізнавати мову людини, яка з ним спілкується – наприклад, можна зазначити її стать або версію мови (британську чи американську англійську). Щоб отримати найкращий результат, бажано точно задати параметри свого майбутнього діалогу: ваш рівень володіння англійською мовою, тематику та роль, яку буде грати чат-бот (журналіст, що бере інтерв'ю, звичайний перехожий, HR, який проводить співбесіду тощо). Чим більше необхідних деталей студент зазначить перед початком, тим змістовніше буде ця бесіда: від персонального бекграунду людини, яку презентує чат-бот, до деталей навколишнього оточення. У такому випадку відповіді бота будуть змістовними та креативними; вправу краще робити декілька разів, трохи змінюючи деталі, щоб порівняти різні результати бесіди [5;70]. Таким чином студенти можуть тренувати зв'язне мовлення, обираючи цікаві для себе теми. Крім того, бот реагує на прохання виправляти помилки у мовленні: він може вивести на екран список помилок при закінченні бесіди, а також надати правила та приклади правильного вживання конструкцій для кращого закріплення теми.

Одна з важливих функцій, яку виконує Chat gpt під час імітації спілкування – стимуляція мовленнєвої діяльності у різноманітних її формах. По-перше, робота з чат-ботом здатна активно задіяти когнітивні процеси, такі як пам'ять та увага, що допомагає краще запам'ятовувати граматичний та лексичний матеріал або бачити сутність проблеми, яка вивчається [8;103]. По-друге, введення фраз, які містять помилки, часто призводить до неправильного їх трактування ботом, і це відображається на точності та правильності його відповідей. Тому студентам доводиться прикладати більше зусиль, щоб структурувати своє мовлення та отримати бажані результати від спілкування із нейромережею.

Чат-бот здатен обмежено виконувати функцію вчителя, пояснюючи матеріал та даючи поради щодо його використання та запам'ятовування. Завдяки своїй великій базі даних, він може знаходити та презентувати правила у заданому користувачем вигляді, згідно з його рівнем володіння

мовою або іншими побажаннями (надання посилань на ресурси, створення алгоритмів, наведення прикладів використання у реальному мовленні). Що стосується порад для запам'ятовування, до Chat gpt можливо звернутися за допомогою щодо підбору зручної мнемонічної техніки [6]. Якщо необхідний прийом є у базі даних, він напише про це у результаті; якщо його немає, треба сформулювати прохання придумати його, і бот спробує знайти асоціації, які виникають зі словом, та надати своє бачення мнемоніки. Як і у випадку з іншими питаннями, для найкращого результату процедура повторюється декілька разів, з невеликими змінами у формулюваннях.

Однак ця технологія має й багато недоліків: деякі з них вже викликають занепокоєння у викладачів, а інші презентують потенційну загрозу у майбутньому, яка буде остаточно підтверджена або розвінчана тільки після тривалого використання чат-боту. Незважаючи на те, що введення у навчальний процес Chat gpt вносить певне різноманіття та дозволяє студентам «відпочити» від підручників та посібників, є ризик звикнути генерувати зразки мовлення за його допомогою, замість того, щоб продукувати власні висловлювання [9]. Враховуючи той факт, що чат-бот використовує для написання текстів базу інтернет-даних, є шанс, що згенерований ним текст буде фактичним плагіатом чужієї роботи, про що ми можемо навіть не здогадуватись. Крім того, спілкування зі справжніми людьми, офлайн чи дистанційно, пропонує більш широкий та більш природний досвід мовленнєвої діяльності, який досягається за допомогою емотивного окрасу мовлення та різних невербальних засобів (зоровий контакт, жестикуляція, інтонація).

Але найбільш загрозливим питанням для освіти, після підвищення ризику плагіату у студентських роботах, є той факт, що чат-бот не фільтрує правдивість інформації. Його бази даних були створені за допомогою матеріалів всесвітньої мережі 2021 року, тому для нього недоступні актуальні оновлення – до тих пір, поки розробники не презентують нову версію. Але навіть з цією інформацією він не завжди може впоратись при генерації відповіді: наприклад, відомі випадки, коли Chat gpt приводив в тексті неіснуючі цитати та неправдиві факти [10]. По-різному сформульоване запитання також може призвести до генерації декількох конфліктуючих за змістом відповідей. Однак, на даний момент переваги від використання чат-боту перевищують його недоліки.

Висновки

Нейромережа Chat gpt – простий та зручний у користуванні інструмент, який не потребує володіння спеціальними навичками. Він може стати помічником для вчителів у підготовці матеріалу до заняття. Завдяки здатності поєднувати

свій функціонал з іншими додатками, цей чат-бот стане у нагоді під час вивчення нових лексичних одиниць, пояснення правил, наведення прикладів використання певних конструкцій та створення зразків монологічного та діалогічного мовлення, наближених до реальності.

Незважаючи на те, що він не здатен повністю замінити живого співрозмовника, Chat gpt добре підходить для самостійної роботи студентів над власними помилками та, в цілому, слугує гарним способом урізноманітнення занять.

Проте, слід бути обережним з використанням інформації, яку надає чат-бот, та привчити студентів завжди перевіряти її достовірність. У випадку сумнівів у результатах запиту, вони мають бути проінструктовані повторити його декілька разів, трохи змінюючи формулювання, доки отриманий результат не задовольнить учасників навчального процесу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. І. Павловський. Що таке нейронні мережі та де їх використовують? URL: <https://incrypted.com/ua/shcho-take-nejromerezhi/> (дата звернення 25.09.23)
2. Нейромережа – що це таке, як працює та навіщо потрібна. URL: <https://termin.in.ua/nejromerezha/> (дата звернення 25.09.23).
3. Introducing Chat gpt. URL: <https://openai.com/blog/chatgpt> (дата звернення 28.09.23).
4. ChatGPT and Artificial Intelligence in higher education: Quick start guide. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000385146> (дата звернення 23.10.23).
5. Saifon So. How to Use Chat GPT to Learn English: A Comprehensive Guide. URL: <https://medium.com/@saifon.so/how-to-use-chat-gpt-to-learn-english-a-comprehensive-guide-e3bbeee134a1> (дата звернення 23.10.23).
6. Т. Білокінь. How to learn English with Chat GPT: prompts and tips. URL: <https://tetianabilokin.com/en/how-to-learn-english-with-chat-gpt/> (дата звернення 23.10.23).
7. Н. М. Акоп'янц. *Використання Chatgpt в процесі вивчення англійської мови: переваги та можливості*. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. Вип. 1. 2023. С. 69-72.
8. А. Мельник. *Використання чат-боту Chat gpt у практичній мовній підготовці майбутніх викладачів англійської мови*. Вісник № 21 (177). Серія: Педагогічні науки. 2023. С. 100-107.
9. Hadar Shemesh. The Ultimate Guide for Using ChatGPT for English Learning. URL: <https://hadarshemesh.com/magazine/chatgpt-for-learning-english> (дата звернення 24.10.23).
10. ChatGPT доступний в Україні: що це таке і як він змінить освіту? URL: <https://osvitoria.media/experience/kontrolnu-napyshe-shtuchnyj-intelekt-shho-take-chatgpt-ta-yak-vin-zminyt-osvitu> (дата звернення 24.10.23).